

Birkenes Kommune

Bryr du deg?

SILJE – Mor, spiseforstyrrelser

LISE – Mor og far, krangler hele tida

LOTTA – Far død, mor deprimert

KARI – Far, i fengsel

STÅLE – Far, paranoia

NOHA – Mor, fødselsdepresjoner

BENJAMIN – Far, manisk depressiv

CAMILLA – Mor og far, psykisk syke og ruser seg

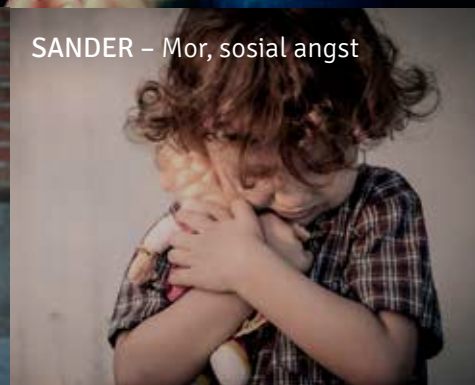
JOSCEF – Mor og far, traumer fra hjemlandet

ERIK – Far, Schizofreni

THOMAS – Far, alkoholiker

SANDER – Mor, sosial angst

SAFIA – Mor, traumatisert etter voldtekt

Bakgrunn

OM VEILEDEREN

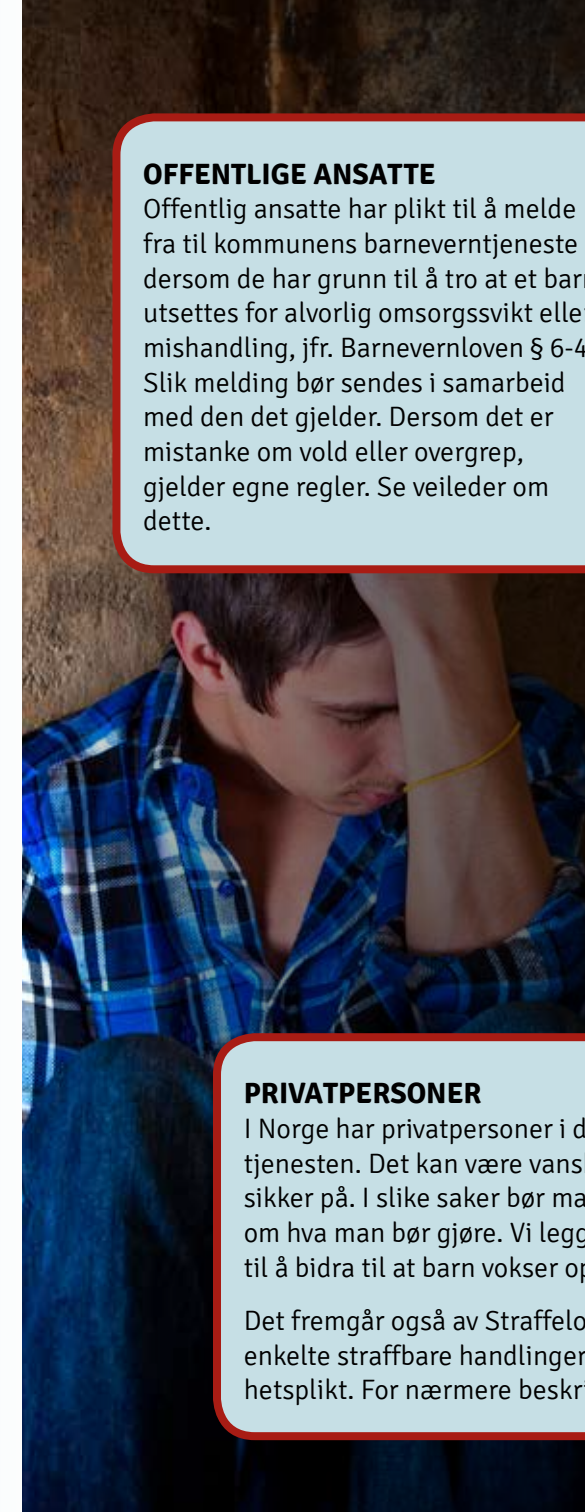
Bakgrunnen for denne veilederen er regjeringens satsing på barn av psykisk syke og barn av foreldre som misbruker rusmidler. Målsettingen er at barn og unge og deres familier skal få tidlig hjelp og systematisk, langsiktig oppfølging, tilpasset den situasjonen de lever i.

Det er utarbeidet en elektronisk veileder som ligger på kommunens hjemmeside. Den retter seg hovedsakelig mot ansatte i kommunen. Denne papirveilederen er rettet mot alle som måtte ha en bekymring for et barn eller en ungdom.

I papirveilederen finner du litt faktakunnskap om barn og ungdom med foreldre som sliter med rus og/eller psykisk sykdom. Den forteller også hva du kan gjøre dersom du har bekymring for et barn eller en ungdom.

Barn i risiko kan også være barn som lever med andre former for belastning i hverdagen. Veilederen er utarbeidet slik at den skal kunne brukes uavhengig av hva som er årsak til bekymringen.

NB: Alle opplysninger om og bilder av personer er arrangert.

OFFENTLIGE ANSATTE
Offentlig ansatte har plikt til å melde fra til kommunens barneverntjeneste dersom de har grunn til å tro at et barn utsettes for alvorlig omsorgssvikt eller mishandling, jfr. Barnevernloven § 6-4. Slik melding bør sendes i samarbeid med den det gjelder. Dersom det er mistanke om vold eller overgrep, gjelder egne regler. Se veileder om dette.

Barnekonvensjonen (FNs konvensjon om barns rettigheter) slår fast at barn har rett til å vokse opp i et miljø fritt for vold og overgrep. Barn som likevel blir utsatt for dette har rett til nødvendig støtte, behandling og oppfølging.

PRIVATE UTFØRER OFFENTLIGE OPPGAVER
Private eller organisasjoner har den samme plikten som offentlig ansatte til å melde fra, dersom de utfører oppgaver for stat, fylkeskommune eller kommune. Også yrkesutøvere med profesjonspålagt taushetsplikt har plikt til å melde fra når vilkår ene er oppfylt jfr. bl.a. Helsepersonelloven § 33 jfr. § 21 flg.

PLIKT TIL Å MELDE FRA

PRIVATPERSONER
I Norge har privatpersoner i dag ingen lovpålagt meldeplikt til barneverntjenesten. Det kan være vanskelig å skulle si ifra om noe man kanskje ikke er sikker på. I slike saker bør man søke veiledning fra fagperson som kan gi råd om hva man bør gjøre. Vi legger til grunn at vi alle har en moralsk/etisk plikt til å bidra til at barn vokser opp i trygge miljøer. Vi må alle bry oss.

Det fremgår også av Straffeloven § 196 at vi alle har plikt til å søke å avverge enkelte straffbare handlinger. Avvergerplikten gjelder uten hensyn til taushetsplikt. For nærmere beskrivelse av plikten, se Straffeloven § 196.

Hvem kan disse barna være?

BARN OG UNGDOM I RISIKOSONEN

Psykiske lidelser

Barn som vokser opp med foreldre med psykiske lidelser har dobbelt så stor risiko som andre barn for å oppleve alvorlige negative hendelser som selv å utvikle psykiske lidelser, selv bli utsatt for vold eller seksuelle overgrep eller dø tidlig.

Vold i familien

Barn som lever med vold i familien står i fare for å utvikle alvorlige helsevansker. Nyere forskning viser at barn som lever med omsorgssvikt, vold og overgrep over lengre tid, kan få nevrobiologiske skader. Skadene kan gi problemer med skolegang og utdanning, i tillegg til konsentrasjonsvansker og problemer med å regulere følelser.

Rusmisbruk

Barn som vokser opp i familier med rusmisbruk har økt fare for utvikling av psykiske og somatiske lidelser. Det er også stor risiko for at barn i rusmisbrukende familier opplever omsorgssvikt, vold og overgrep. Rusmisbruk hos foreldre kan være vanskelig å oppdage fordi skillet mellom bruk og misbruk av rusmidler kan være uklare. Spesielt gjelder dette alkohol.

Foreldrekonflikter

Alvorlige eller langvarige samlivsproblemer mellom foreldrene kan bidra til mistriksel, utrygghet og psykiske plager hos både barnet og foreldre. Flere undersøkelser har funnet sammenhenger mellom foreldrekonflikter og utagerende atferd, symptomer på angst og depresjoner og søvnvansker hos barnet. Foreldrekonflikter kan ha negativ effekt både når foreldre bor sammen og ved samlivsbrudd.

Andre i risikozonen

Andre barn i risikozonen kan være barn som lever i fattigdom, barn som lever med alvorlig/kronisk sykdom i familien, barn som opplever sorg over tap av nære omsorgspersoner og barn av foreldre med manglende omsorgsevne.

Den sinte
tenåringsguttene?

HVORDAN OPPDAGER DU

OM ET BARN ELLER EN UNGDOM SLITER?

Tegn og signaler hos barn og unge kan være:

- Magesmerter
- Anspenhet i muskler
- Hodepine
- Tristhet
- Mimikkløshet
- Konsentrasjonsproblemer
- Ufrivillig vannlating
- Motorisk uro
- Tretthet
- Karakterer på skolen
- Vansker med venner og sosial tilhørighet
- Irritabel
- Sint

Eller den innesluttede jenta?

BARN KAN FORMIDLE:

- Klager over tilbakevendende magesmerte og/eller hodepine og kvalme
- Forteller om påført vold
- Forteller at det har vært utsatt for seksuelle overgrep
- Forteller at det har vært vitne til voldelige episoder blant voksne
- Forteller at det er blitt utsatt for urimelig straff, urimelige krav eller nedsettende behandling
- Forteller at det har vært overlatt til seg selv uten tilsyn, er blitt forsømt eller føler seg utrygg hjemme

FORELDRENES SIGNALER:

- Lar ofte andre hente og bringe i barnehage
- Virker gjennomgående triste eller deprimerte
- Høyt konfliktnivå mellom foreldrene
- Lukter alkohol og/eller virker ruset
- Deltar sjelden eller aldri på møter og arrangementer
- Virker truende eller aggressive
- Dårlig hukommelse eller konsentrasjonsvansker
- Lite forståelse for barnets behov

SIGNALER Å SE ETTER...

SIGNALER I SAMSPILL MELLOM BARN OG FORELDRE:

- Påfallende konfliktfylt samspill mellom barn og foreldre over tid
- Barnet søker ikke trøst/støtte hos foreldrene når det er naturlig
- Barnet er ekstremt opptatt av foreldrene eller virker redd og engstelig i samspill med foreldrene
- Barnet deler ikke glede med foreldrene
- Barnet søker i liten grad kontakt med kropp, blick eller stemme
- Barnet avviser eller virker på ulike vis uinteressert i foreldrenes kontaktforsøk
- Barnet er ofte svært klengete og sutrete, og det står ikke i samsvar med situasjonen

ANDRE TEGN SOM BØR VEKKE BEKYMNING:

- Barnet framstår som forsømt
- Mangelfull oppfølging av mat og hygiene
- Barnet mangler nødvendige klær og nødvendig utstyr

Jeg glemmer aldri...

I mine 20 år på denne planeten har jeg opplevd mye som jeg håper ikke mange av dere som leser dette har opplevd. Noen ganger har jeg bare hatt lyst til å hoppe utfor den høye klippen tre minutter unna her. Alle nettene som har vært fylt med lengsel, angst og håpet om at i morgen blir allting mye bedre, ligger og suser i hjernen min hele tiden. Jeg vil aldri glemme.

Den deprimerte unge mannen?

Det finnes ikke mer lojale barn

ENN DE SOM PASSER PÅ SINE EGNE FORELDRE

Barn som har det vanskelig trenger ikke ha symptomene og tegnene du tenker burde være der. De blir skjult for enhver pris.

Barna går bare og venter på at ting skal skje, de vet ikke når foreldrene blir fulle, de vet bare at det vil skje.

Eksempel:

En sykepleier ruser seg på tabletter. Når mor ruser seg må barna være hjemme, dermed kan de ikke planlegge å være med på egne ting. Ei datter på 14 år kan ikke vite 14 dager i forveien om hun kan være med på klassefesten, slik de andre kan. Hun løser problemet med å dikte opp ei tante i Drammen som kanskje skal komme på besøk den helga, men dersom tanta ikke kommer, kan hun være med på festen. Hele tida i forkant av festen går hun og sjekker om mora bygger opp mot ny rus. Hun er med på butikken, og sjekker om mor har tabletter hjemme. To timer før festen kan hun ringe og gi beskjed om at tanta ikke kommer likevel, da er hun trygg på at mor ikke skal ruse seg. 14-åringen får altså to timer å glede seg til festen på. De andre får 14 dager.

Eller den lojale lille gutten?

TRINN 1 Dersom du har bekymring for barnet/ungdommen, ta kontakt med:

- foreldrene til barnet/ungdommen
- andre pårørende til barnet/ungdommen

Fortell om bekymringen din og foreslå gjerne å hjelpe. Kanskje er dét alt som skal til for å bedre situasjonen til barnet.

TRINN

1

SÅ HVA GJØR DU?

TRINN

2

TRINN 2 Dersom du blir avvist og fortsatt har bekymring for barnet/ungdommen, eller du kvier deg for å kontakte foreldre eller andre pårørende, kan du ta kontakt med:

- helsestasjonen
- barnehagen der barnet går
- skolen der barnet eller ungdommen går
- barneverntjenesten
- andre ansatte i kommunen som jobber med barn/ungdom

HVEM KAN DU KONTAKTE?

Telefonnummer til viktige hjelpeinstanser:

- Helsestasjonen (barneansvarlig, jordmor, helsesøster, flyktningssykepleier) 372 81530
- SLT-koordinator 372 81608 / 480 06 850
- Kommunens servicetov 372 81500
- Barneverntjenesten for kristiansandsregionen 380 7590
- Barnevernsvakta (kveld, natt, helg) 380 75400
- Politi 02800
- Legevakt/voldsmottak 380 76900
- ABUP Arendal 370 75000
- ABUP Kristiansand 381 77400
- Familiekontoret Arendal 370 05780
- Familiekontoret Kristiansand 381 04310
- Alarmtelefon for barn og unge 116111
- Senter for seksuelle overgrep (SMSO) 380 71111
- Statens barnehus Kristiansand 992 57 161
- Alarmtelefon for barn og unge 116 111

LITTERATUR:

- «Hvordan krenkede barn blir syke» (Kringlen, A.L., Universitetsforlaget 2009)
- «Jeg tenker nok at du skjønner det sjøl – Historien om Christoffer» (Gangdal, J., Kagge forlag, 2011)
- «Barn i risiko – Skadelige omsorgssituasjoner» (Kvello, Ø., Gyldendal Norsk Forlag, 2010)
- «Barn som lever med rus – Hvorfor blir pappa så rar?» (Lønne, H.A., Forlagshuset Hertevig Akademiske, 2010)
- «Barn og traumer» (Dyregrov, A., Fagbokforlaget, 2010)
- «Barn som lever med depresjon – Hvorfor gråter mamma?» (Lønne, H.A., Forlagshuset Hertevig Akademiske, 2010)
- «God dag, jeg er et barn – Om barn som lever med rus eller psykisk sykdom i familien» (Sundfør, Aa., Fagbokforlaget, 2012)
- «Barn som vekker bekymring» (Drugli, M.B., Cappelen Akademiske, 2008)
- «Fra bekymring til handling – En veileder om tidlig intervensjon på rusområdet» (Helsedirektoratet, veileder 15-1742)
- «Familien, ansvar, frihet og valgmuligheter» (Stortingsmelding nr 24 (2015-2016), Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet)
- «Kunnskap gir mot til å se og trygghet til å handle» (Øverlien, C./Stefansen, K., Nasjonalt kompetansesenter om vold og traumatisk stress, Rapport nr 3/2007)
- «Snakk med meg» (Veileder, Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet)
- «Hvem kan hjelpe Jesper?» (Pettersen, J.R., Voksne for barn, 2010)
- «Hvem kan hjelpe Jesper?» (Samtalepakke/verktøy for samtale med barn som har rusavhengige foreldre, Voksne for barn)

AKTUELLE NETTSIDER:

- Birkenes kommunes hjemmeside: www.birkenes.kommune.no
- Barns beste, barn av rusmisbrukere: www.barnweb.no
- <https://helsedirektoratet.no/retningslinjer/fra-bekymring-til-handling-om-tidlig-intervensjon-pa-rusområdet>
- Borgestadklinikken behandlings- og kompetansesenter: www.borgestadklinikken.no
- Helsedirektorates temaside rusmidler: www.helsedirektoratet.no/rusmidler
- <http://www.tidligintervensjon.no/Bedretverrfaglig-innsats-BTI>
- Informasjon om depresjon: www.blupages.anu.edu.au/no/
- Morild (for barn med far eller mor med psykiske problemer): www.morild.no
- Rustelefonen: www.rustelefonen.no
- Voksne for barn: www.vfb.no

SILJE – Mor, spiseforstyrrelser

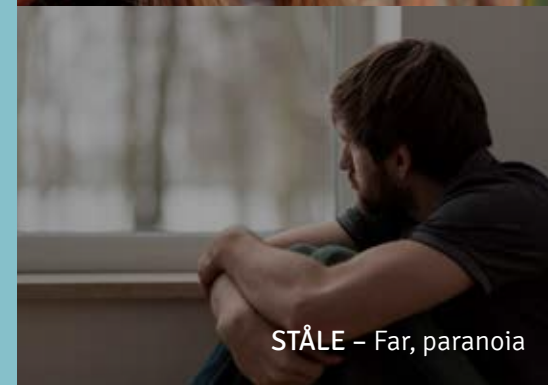
LISE – Mor og far, krangler hele tida

LOTTA – Far død, mor deprimert

KARI – Far, i fengsel

STÅLE – Far, paranoia

NOHA – Mor, fødselsdepresjoner

BENJAMIN – Far, manisk depressiv

ERIK – Far, Schizofreni

THOMAS – Far, alkoholiker

SANDER – Mor, sosial angst

CAMILLA – Mor og far, psykisk syke og ruser seg

JOSCEF – Mor og far, traumer fra hjemlandet

SAFIA – Mor, traumatisert etter voldtekt

Jeg blir sliten av ansvaret, av han og resten av familien og av alt ansvaret. Tenker at jeg bare må holde ut to år til, til jeg er voksen. Jeg føler meg sliten psykisk og er bare 16 år!

Det er bare flaut å ta med noen hjem når pappa er psykisk syk. Ekstra vanskelig er det å takle at han ikke tar medisiner sine alltid. Da blir alt verre. Da må jeg passe på lillesøstera mi, og det blir jeg veldig sliten av. Jeg bekymrer meg masse for pappa. Jeg forteller ikke til noen på skolen, ingen stoler jeg på!

Råd til andre, da? Fortelle til noen voksne. Venner redder meg. Jeg prøver å være mye med dem og hjemme hos dem.

Hvem er jeg? Når man lever i et hjem der foreldrene drikker mye eller ruser seg på andre stoffer, kan det noen ganger være vanskelig å vite hvem man selv er og hva man selv trenger, fordi fokuset ofte er på den som drikker/ruser seg. For mange blir det ekstra vanskelig når man blir ungdom og skal danne sin egen identitet. «Hvem er jeg, og hvem skal jeg bli?» er et vanskelig spørsmål når man ikke har stødige og trygge voksne rundt seg. Da kan det hende at man trenger hjelp for egen del, og det kan være lurt å snakke med noen om det man har opplevd.

Den som skal støtte deg støtter seg til deg. Mamma satte sine behov foran mine. Er redd for søstera min. Ønsker egentlig å flytte i fosterhjem, men hvem skal da passe på søsknene mine? Vi skulle vært tatt bort hjemmefra! Folk forstår meg ikke.

Jeg tror det er viktig å være sterk når du går gjennom noe sånt som dette. Det er viktig å være optimistisk og glad. Det har vært hardt for meg i noen tider. Eller rettere sagt helt jævlig. Når man ikke orker å gjøre noen ting. Bare sitte inne på rommet sitt å gråte. Det som alltid har hjulpet meg er å være med venner. Det er da jeg bærer masken min. Den er farget i gull og sitter tett mot huden min. Noen ganger kveler den meg nesten. Andre ganger hjelper den meg.

Birkenes Kommune

Birkenes kommune

Smedens Kjerr 30
4760 Birkeland

postmottak@birkenes.kommune.no

Tlf 37 28 15 00